

Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Vincent Lundvall

Försvarsdepartementet, Rättssekretariatet

Remissyttrande avseende betänkandet – Plikten kallar! En modern personalförsörjning av det civila försvaret (SOU 2025:6)

Sammanfattning

SKR instämmer i stora delar av de överväganden utredningen gjort men vill på flera punkter gå längre, se utvecklade regler och samsyn kring en tydlig styrning i instruktioner till de statliga myndigheterna.

Flera av de förslag SKR framför i detta yttrande är sådant som utredningen endast delvis eller inte alls hann med att utreda, mycket på grund av att vissa andra frågor tog tid i anspråk. SKR anser att behovet av civilplikt behöver utredas inom fler områden. Det gäller exempelvis miljöräddningstjänst till sjöss, kommunal teknisk verksamhet, viss offentlig tillsyn samt för vissa delar av flyktmottagandet.

SKR ser behov av förtydliganden, exempelvis rörande krigsplacering och när en och samma individ behöver ianspråktagas för flera behov. Det ingripande personalförsörjningsverktyget *anvisning till arbete* behöver även det utvecklas genom stöd och avgränsningar. Detsamma gäller förfarandelagen, där en tydligare föreskriftsrätt måste sätta tydligare ramar om tillämpning vid förflyttning av personal inom det allmänna.

SKR instämmer i utredningens ambition att undvika onödig administration. Utredningen innehåller flera goda exempel på detta och SKR instämmer bl.a. i bedömningen att arbetsgivare inte ska behöva registrera befintlig och ordinarie personal hos Pliktverket för att skydda dem mot annan krigsplacering.

SKR ser ett behov av ökad tydlighet vad gäller det privata näringslivets roll ansvar inom det civila försvaret. Underleverantörer i kritisk verksamhet för kommuner och regioner, privata utförare av välfärdstjänster, liksom kommuner och regioners egna bolag kommer att spela en viktig roll i samhällets resiliens. Oklarhet kring ansvarsfördelningen skapar osäkerhet kring kommuner och regioners ansvar. SKR anser därför att det krävs en

författningsreglering som klargör planeringsansvaret för privata aktörer i totalförsvarskritisk verksamhet.

SKR vill slutligen betona finansieringsprincipen. I ljuset av dagens säkerhetsläge kommer ålägganden om rapportering m.m. öka i omfattning. De krav det innebär måste finansieras i rimlig omfattning för att inte tränga undan annan verksamhet.

Inledning

En översyn av förutsättningarna att säkerställa tillgången till personal i totalförsvaret i det nya säkerhetsläget har krävt ett omfattande arbete och SKR vill inledningsvis berömma utredningens gedigna arbete.

SKR delar i stort utredningens överväganden kring en bred aktivering av civilplikten, men menar att aktiveringen bör utvidgas till fler områden. SKR instämmer också i att stora behov av personalförstärkning kan tillgodoses utan civilplikt.

De terminologiska klargöranden som görs i utredningen med förslaget om det nya begreppet beredskapsregistrering istället för krigsplacering enligt avtal kommer enligt SKR:s uppfattning att bidra till det framtida och kontinuerliga utvecklingsarbetet genom att mängden missförstånd och sammanblandning med krigsplacering för värnplikt och civilplikt minskar betydligt.

SKR har avgränsat sitt yttrande till de delar av utredningens överväganden och förslag som har särskild relevans för kommuner och regioner.

Utredningens överväganden och förslag

Kap 13 Förändringar i samhället och på arbetsmarknaden

SKR delar utredningens bedömning av det nödvändiga i att se över lagstiftningen om skyldigheter för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. när det gäller deltagande i totalförsvarsplaneringen.

SKR vill därför betona att ansvar och skyldigheter för det privata näringslivet behöver förtydligas. Enligt SKR:s uppfattning är det inte tillräckligt för kommuner och regioner att endast ha möjlighet till att i affärsavtal med privata utförare reglera vad som ska gälla i ansvarsfrågan under krig eller höjd beredskap. Typiskt sett faller privaträttsligt reglerat ansvar genom force majeure-klausuler – som blir tillämpliga i krig.

Skarpare avtalsrättsliga lösningar är naturligtvis möjliga - men kan också antas vara starkt kostnadsdrivande.

Kap. 16 Bred aktivering av civilplikten i det civila försvaret

16.2 Civilplikten aktiveras brett i det civila försvaret

SKR instämmer i behovet av att regeringen beslutar att aktivera civilplikten generellt i det civila försvaret. Det är en förutsättning för Sveriges försvarsberedskap.

Urvalet av verksamheter kräver närmare överväganden och SKR delar i stort de bedömningar som görs i utredningen – men vissa tillägg och förändringar enligt nedan.

Kap. 17 Personalförstärkning i det civila försvaret vid höjd beredskap

17.2.1 Civilplikt behövs för att tillgodose vissa behov av personalförstärkning

SKR instämmer i utredningens förslag om att aktivera respektive utreda behovet av att aktivera civilplikt inom till exempel kommunal räddningstjänst, drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet, hälso- och sjukvård, drift, underhåll och reparationer inom elektroniska kommunikationer, samt bevakningsverksamhet.

SKR anser att aktiverings- eller utredningsbehovet gäller ytterligare verksamheter enligt nedan.

Miljöräddningstjänst till sjöss

SKR anser att civilplikt för miljöräddningstjänst till sjöss behöver utredas. Risker för oljekatastrofer till havs ökar sannolikt till följd av säkerhetsläget under höjd beredskap. Kustbevakningens åtaganden i förhållande till försvarsmakten kommer samtidigt också att skäpas. Det riskerar i sin tur att begränsa förmågan att fånga upp olja till havs. Följden blir att kustkommunernas kommunala räddningstjänst drabbas i större utsträckning.

Ansvarsprincipen ändras inte vid höjd beredskap. Däremot skapar utredningens förslag ett behov av utökad förmåga för miljöräddningstjänst till sjöss hos Kustbevakningen men också hos berörda kommuner. Därmed behöver civilplikt utredas ytterligare inom verksamhetsområdet.

Kommunal teknisk verksamhet

SKR anser att civilplikt behöver aktiveras inom viss kommunal teknisk verksamhet. Att ha förmåga att upprätthålla grundläggande vattenförsörjning och avloppsrening är minst lika nödvändigt som de behov som

gör sig gällande för exempelvis drift och underhåll inom elproduktion och nätverksamhet.

Kommunal tillsyn inom miljö- och hälsoområdet

SKR förordar att kommunal tillsyn *utreds* för aktivering av civilplikt för vissa nischkompetenser inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Personalbehovet inom tillsynsarbetet ökar vid höjd beredskap. Allvarliga händelser leder regelmässigt till ett ökat behov av uppföljning och kontroll. Exempelvis ökar behovet av radiologiska mätningar i händelse av en strålningsrelaterad händelse.

Även andra tillsynsuppgifter ställer höga krav på specialistkompetens – det kan handla om t.ex. geografisk områdeskompetens eller kunskap om myndighetsarbetet i stort. En civilplikt inom vissa specialiserade kommunala tillsynsområden blir därmed väsentlig. Det gäller till exempel behovet av säkra produktionsmiljöer inom industri, livsmedel och vatten.

SKR förordar att begreppet ändras till *offentlig tillsyn* i och med att tillsyn utförs av både kommuner och myndigheter som exempelvis länsstyrelser.

Flyktingmottagande

Arbetet med mottagande av stora grupper människor på flykt ställer stora krav på samordnande roller och befattningar inom flyktingmottagningen. För att koordinera arbetet krävs specialistkompetens.

Det kommer exempelvis att behövas ett fåtal nyckelfunktioner i varje kommun och län med expertis inom logistik och flödeshantering, lager och förvaring, uppförande av nödbostäder samt expertkunskap i att organisera volontärer, spontanfrivilliga och ideella organisationer. Motivet för det är detsamma som för resonemang för civilplikt inom befolkningsskyddet.

SKR förordar mot den bakgrunden att vissa av de roller och befattningar som behöver verka i flyktingmottagning också utreds för civilplikt.

17.3 Processen framåt för en utökad civilplikt

SKR tillstyrker utredningens förslag att regeringen ger ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda implementeringen av civilplikt och att MSB ges uppdraget att stödja utpekade myndigheter i arbetet. SKR vill betona vikten av delaktighet från utvalda kommuner, regioner samt SKR:s sida i dessa utredningsuppdrag.

Kap. 18 Personalförstärkning i olika delar av det civila försvaret

SKR avstår från att ta ställning till utredningens överväganden och förslag enligt kapitel 18 och har fokuserat förbundets ställningstaganden i kapitel 17.

Kap 19 Tydligare regler för det civila försvarets personalförsörjning

Inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap ska kommuner och regioner ha en bemannad krigsorganisation. SKR kan bara konstatera att dagens säkerhetsläge ställer krav på utveckling av dagens reglering i lag och förordning om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH och FEH).

19.2 Behov av en tydligare terminologi (krigsplacering och beredskapsregistrering)

SKR instämmer i utredningens bedömning att terminologin behöver förtydligas. Begreppet *krigsplacering* ska därmed endast användas för krigsplacering med värnplikt eller civilplikt enligt totalförsvarspliktslagen samt för ianspråktagande av personal hos Försvarsmakten.

Utredningen föreslår det nya begreppet *beredskapsregistrering* används för det ianspråktagande som utgår från avtal med en enskild och för registrering hos Pliktverket.

SKR anser att byte av terminologi är ändamålsenlig men påtalar att skillnaden mellan krigsplacering och beredskapsregistrering behöver klargöras och definieras i lag.

Av regleringen behöver det framgå att beredskapsregistrering är en enklare administrativ åtgärd som inte är förenad med straffrättsliga sanktioner (till skillnad från krigsplacering för värnplikt och civilplikt, som är straffrättsligt sanktionerat).

En beredskapsregistrering innebär inte en skyldighet för den enskilde registrerade att infinna sig för tjänstgöring eller gå upp i tjänstgöringsgrad. Det kräver ytterligare reglering eller avtal och behöver därför förtydligas.

I behovet av förtydliganden av begreppen behöver det också synliggöras att det är huvudarbetsgivaren som har företräde till sin personal.

19.3 Beredskapsregistrering i det civila försvaret

19.3.1 Endast de som inte tillhör den ordinarie personalen bör beredskapsregistreras

SKR instämmer i förslaget att beredskapsregistrering bara ska få begäras för de totalförsvarspliktiga som tillförs krigsorganisationen utifrån.

SKR delar dock inte utredningens bedömning om att en samrådsprocess alltid kan hanteras i samförstånd. Förbundet anser att samrådsprocessen behöver regleras i lag.

Det behöver då klargöras vad som gäller a) i den konkurrenssituation som uppstår när en anställd vill lämna en verksamhet för att som pliktfrivillig övergå till annan totalförsvarsaktör, b) när en beredskapsregistrerad blir krigsplacerad men värnplikt/civilplikt, c) när en beredskapsregistrerad anvisas till arbete och d) vad som gäller vid nyanställning där sökande redan är krigsplacerad eller beredskapsregistrerad hos annan aktör. Till exempel bör det framgå att arbetsgivaren har rätt att neka anställning.

SKR vill också lyfta fram att frågan om vad som ska gälla beredskapsregistrering av politiskt förtroendevalda i kommuner och regioner. Är de förtroendevalda att se som *ordinarie "personal"* som inte behöver beredskapsregistreras?

19.3.2 Alternativ till utredningens förordade huvudregel

Utredningen presenterar två alternativ till den ovan föreslagna huvudregeln för beredskapsregistrering. SKR avstyrker båda dessa två alternativa förslag.

SKR avvisar det första alternativet – som innebär krav på att beredskapsregistrera ordinarie tillsvidareanställda totalförsvarspliktiga *nyckelpersoner* i krigsorganisationen. Den arbetsbörda och administration ett sådant förfarande skulle innebära, är oproportionerlig. Det är svårt att identifiera vilka nyckelpersonerna är och resultatet kan uppnås på andra mer kostnadseffektiva sätt.

SKR avvisar på samma grunder även den alternativa modellen som innebär beredskapsregistrering av all personal.

SKR betonar att båda alternativen till huvudförslaget innebär betydligt högre kostnader och motsvarande tillämpning av finansieringsprincipen.

19.4 Registreringen av totalförsvarspliktiga och disponibilitetskontroller får tydligare stöd

Utredningen konstaterar att Pliktverkets arbetsuppgifter med att registrera totalförsvarspliktiga är otydligt författningsreglerad idag samtidigt som de

tillåtna ändamålen för behandlingen av personuppgifter enligt totalförsvarsdatalagen är allmänt hållna.

SKR föreslår att Pliktverkets instruktion kompletteras så att det klart framgår att det endast är tillkommande personal vid höjd beredskap som ska beredskapsregistreras.

19.5.1 Bemanningsansvariga som får begära krigsplacering och beredskapsregistrering

SKR instämmer i förtydligandet som innebär att det är de bemanningsansvariga som har rätt att hos Pliktverket göra de framställningar om krigsplacering för civilplikt som behövs.

SKR ser samtidigt behov av ytterligare förtydliganden i 3 kap, 15 § lagen om totalförsvarsplikt när det gäller krigsplacering. Exempelvis behöver det förtydligas att sådan krigsplacering endast avser krigsplacering för civilplikt. Därmed föreslås ett tillägg; ”Beslut om krigsplacering ”**för civilplikt**” fattas av Totalförsvarets plikt- och provningsverk efter framställningar från...”.

19.5.2 Planerad bemannad krigsorganisation

SKR framhåller att privata aktörer spelar en viktig roll i kommuner och regioners verksamhet. De privata aktörerna är också bemanningsansvariga i sin verksamhet.

Utredningen framhåller att det behöver framgå av författning eller myndighetsbeslut att samtliga bemanningsansvariga för totalförsvarsviktig civil verksamhet är skyldiga att ha en planerad bemannad krigsorganisation. Denna ambition speglas inte fullt ut av de framlagda författningsförslagen. Utredningen har föreslagit flera sådana författningsändringar för exempelvis Svenska Kyrkan, Riksbanken med flera.

SKR förordar att liknande skrivningar införs i varje verksamhetsspecifik lag såväl inom välfärdsområdet som för verksamheter som bedöms utgöra totalförsvarsviktig verksamhet och där det tydliggörs att även enskilda utförare omfattas.

SKR vill också påtala behovet av klargöranden kring hur en bemanningsansvarig privat totalförsvarsaktör, där motsvarande tydliga författningskrav saknas, behöver gå tillväga för att få besked om denne är skyldig att vidta förberedelser för en bemannad krigsorganisation och för att få till stånd nödvändig beredskapsregistrering.

19.5.4 Kommuner och regioner

SKR instämmer i bedömningen att kommuner och regioners skyldighet att ha en bemannad krigsorganisation är tillfredsställande reglerad i och med utredningens förslag till kompletteringar i förordningen (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH). Avtalad så kallad tillkommande pliktfrivillig personal som beredskapsregistreras kommer därmed att ges skriftligt besked om sin placering i krigsorganisationen tillsammans med uppgift om inställelseplats.

19.5.6 Näringsidkare som deltar i totalförsvaret inom kommuners och regioners verksamhetsområden

SKR avvisar utredningens förslag att kommuner och regioner, även när det inte är höjd beredskap, ska hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om de beredskapsförberedelser som vidtagits. I ljuset av nu rådande säkerhetsläge är det svårt att se utredningens förslag som ett förtydligande. Det handlar snarare om en ny och mycket långtgående skyldighet. Kommuner och regioner har visserligen möjlighet att överblicka vilka privata utförare som verkar inom egna verksamheter men saknar förutsättningar för bredare kartläggning och rapportering.

SKR menar att förslaget bryter mot rådande struktur med sektorsindelningen där rapporteringsväg om beredskapsförberedelser ska gå från privat utförare till sektorsansvarig myndighet.

SKR vill här peka på en av de stora kvarstående frågorna; vilka privata verksamheter har ansvar och skyldigheter att fortsätta sin verksamhet vid höjd beredskap? Ska de kunna åläggas ett ansvar även i fredstid att planera och förbereda sig?

19.6 Omflyttning av personal hos det allmänna enligt förfarandelagstiftningen

Utredningen konstaterar att förfarandelagstiftningen ger möjligheter att besluta om överflyttning av uppgifter eller personal mellan statliga myndigheter. Förfarandeförordningen 3–8 §§ ger också motsvarande möjligheter för beslutande kommunala församlingar och statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter.

SKR vill framhålla att förflyttning av personal mellan arbetsgivare inom det allmänna är komplicerat och reglerna behöver utvecklas. Ett utredningsuppdrag som tar sikte på vad som ska gälla vid förflyttning av personal och konsekvenser för anställningsvillkor kan med fördel ges till MSB i samverkan med berörda aktörer som Arbetsgivarverket, SKR m.fl.

SKR anser att det behövs ett förtydligande huruvida privata utförare av välfärdstjänster även omfattas av Förfarandelagens möjligheter att förflytta personal inom det allmänna.

Kap. 20 Tydligare regler om den allmänna tjänsteplikten

Allmän tjänsteplikt som till exempel att kvarstå i anställning är en form av totalförsvarsplikt under höjd beredskap. Det är regeringen som föreskriver om allmän tjänsteplikt när det behövs för verksamheter av särskild vikt för totalförsvaret. Föreskriften kan gälla hela eller delar av landet eller vissa verksamheter.

För att allmän tjänsteplikt ska gälla på individnivå krävs ett beslut som omfattar individen. Statliga myndigheter fattar beslut om allmän tjänsteplikt för sina egna verksamheter. I övrigt är det Arbetsförmedlingen som ansvarar för beslutsfattandet efter anmälan från exempelvis kommuner och regioner med flera.

Beslut om allmän tjänsteplikt innebär ett skärpt tjänstgöringskrav under straffansvar. Det betyder i princip att den som omfattas av allmän tjänsteplikt ska fortsätta utföra sitt arbete som vanligt (förbud mot att säga upp sig) eller att utföra det arbete som anvisas av Arbetsförmedlingen.

SKR konstaterar att beslut om allmän tjänsteplikt är en ingripande åtgärd som inte bör vidtas lättvindigt. SKR instämmer att den grundläggande regleringen av *aktivering* av den allmänna tjänsteplikten är tillfredställande reglerad. Däremot saknas viktiga överväganden kring allmänna tjänsteplikten. Det gäller till exempel utformningen av senare led i beslutsprocessen.

20.2.1 Utformningen av beslut om allmän tjänsteplikt?

Arbetsförmedlingen är den myndighet som fattar beslut om allmän tjänsteplikt för andra än statliga myndigheter. Det följer av nu gällande reglering. SKR betonar vikten av att begränsa vad kommuner och regioner med flera löpande behöver redovisa till Arbetsförmedlingen. Omfattande administration måste förebyggas.

SKR ser positivt på att underlag för beslut om allmän tjänsteplikt endast ska antas på en övergripande verksamhets- och befattningsnivå.

20.2.3 Beslut om allmän tjänsteplikt ska anmälas till Pliktverket

SKR betonar behovet av att en anmälan från Arbetsförmedlingen till Pliktverket endast görs på övergripande nivå, över de arbetsgivare och de verksamheter som beslut fattats om.

20.3 Allmän tjänsteplikt på grund av anställnings- eller uppdragsavtal

SKR instämmer inte i utredningens bedömning om att allmän tjänsteplikt på grund av anställnings- eller uppdragsavtal är tillräckligt reglerad. SKR förordar följande justeringar.

Höjd åldersgräns

SKR anser att åldersgränsen enligt 1 kap, 2 Lagen om totalförvarsplikt (TPL) för allmän tjänsteplikt bör höjas. Dagens pensionärer har goda förutsättningar att bidra i totalförsvaret.

Förtroendevalda och allmän tjänsteplikt

SKR konstaterar även att den föreslagna lagtexten är otydlig i vissa avseenden. Det gäller bl.a. vilka som kan omfattas av allmän tjänsteplikt genom att ”fullfölja ett uppdrag”. Av förarbeten till lagen om totalförvarsplikt klargörs att begreppet *avser affärsuppdrag eller förtroendeuppdrag*. För att skydda beslutskapaciteten på lokal och regional nivå vore det hjälpsamt med ett klargörande av innebörden att uppdrag i TPL:s mening även avser politiska förtroendeuppdrag i kommuner och regioners styrelser och fullmäktige.

Att freda förtroendevalda i styrelsen

SKR ser ett behov av att politiskt förtroendevalda i styrelsen fredas från plikttjänstgöring genom samma typ av reglering för förtroendevalda i kommun-/respektive regionstyrelse som för riksdagspolitiker vad gäller en pausad plikt så länge styrelseuppdraget pågår. För kommuner och regioner måste det finnas en central beslutsfunktion av politiskt förtroendevalda som har beslutskapacitet eftersom all beslutskompetens härleds från den politiska nivån och en del beslut inte heller kan delegeras till någon annan. Vid höjd beredskap utgörs denna beslutsfunktion av de förtroendevalda i kommun-/respektive regionstyrelsen samt deras ersättare. Beslutsfunktion och beslutskapacitet behöver skyddas, det vill säga personerna behöver vara kvar i sitt uppdrag, för att en kommun respektive region ska fungera som organisation trots de utmaningar som kan uppstå vid höjd beredskap och krig. Den ska också vara representativ i förhållande till valresultatet och partirepresentationen. Det är en hörnsten i den lokala demokratin. De personer som väljs ut att ingå i kommun- respektive regionstyrelse behöver i sin tur vara säkerhetsprövade och säkerhetsklassade, kontinuerligt öva och ha den kunskap som behövs för att leda kommunen eller regionen vid krig i enlighet med kraven enligt LEH. Även ersättare behöver här omfattas och ingå då styrelsen på grund av krigets effekter riskerar att förlora flera förtroendevalda.

Bland de förtroendevalda finns de som är krigsplacerade för värnplikt samt de som har reservofficersavtal. I samband med att de väljs till styrelse och som ersättare till styrelse bör det finnas utrymme för att bli plikttjänstlediga från krigsplacering för värnplikt och civilplikt, samt de olika typer av frivilligavtal som individerna tecknat. Plikttjänstledighet föreslås gälla beredskapstjänstgöring längre än 15 dagar samt tjänstgöring vid höjd beredskap.

SKR förordar däremot ett bibehållet krav att genomföra repetitionsövningar etc., i syfte att behålla kompetens för att den dag berörda lämnar sina styrelseuppdrag direkt omfattas av värn- eller civilplikt och frivilligavtal.

20.4 Allmän tjänsteplikt på grund av författningsreglerade frivilligavtal, samt

20.6 Övriga avtal om tjänstgöring vid höjd beredskap

SKR stödjer utredningens förslag till nya författningsbestämmelser om pliktfrivilliga som gör det möjligt för andra än statliga myndigheter att teckna avtal med pliktfrivilliga för höjd beredskap. SKR vill dock peka på ett behov av en än mer ändamålsenlig lösning att knyta till sig pliktfrivilliga än vad som föreslås i utredningen, nämligen möjlighet för kommuner, regioner och kommunala bolag inom välfärdssektorn att i en eller annan form tillämpa Förordning (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet. För att undvika att det innebär en statlig finansiering av den löpande ersättningen till de pliktfrivilliga kan flera vägar väljas. Till exempel att det i förordningen skrivs in att ersättning till den pliktfrivillige inte utbetalas via Försäkringskassan utan istället direkt från kommun, region eller bolag. Alternativt att i förordning reglera att Försäkringskassan fakturerar berörd aktör för utbetalningar. För ökad användarvänlighet och minskat behov av anpassningar av befintlig förordning kan med fördel en systerförordning skrivas med tydlig separat målgrupp skild från statliga myndigheter. Givetvis i enlighet med vad som är enklast förfarande för departement och regering i frågan.

SKR förordar även att begreppet om ”avtalspersonal” enligt 2 § i nämnda förordning ändras till ”pliktfrivillig enligt frivilligförordning” då avtalspersonal inte är särskiljande nog och inte tydligt beskriver att det är fråga om att frivilligt åta sig plikttjänstgöring under höjd beredskap.

SKR anser att kostnader för att rekrytera, utbilda och öva pliktfrivilliga behöver någon form av statlig finansiering. Lönekostnaderna, för när/om de pliktfrivilliga träder i tjänst vid höjd beredskap är kostnader som totalförsvaraktören ska stå för själv, förutom för de områden som är tillkommande och enbart förekommer vid höjd beredskap.

Finansieringsformerna för pliktfrivilliga blir därmed helt central för fortsatta diskussioner i syfte att ta tillvara motiverade frivilliga.

20.5.1 Anvisning till arbete

SKR delar inte utredningens bedömning att frågan om anvisning till arbete är tillfredställande reglerad. SKR anser att frågan bör utredas vidare.

Personalförsörjningsverktyget *anvisning till arbete* saknar i dag närmare reglering trots att det är ett av de mest ingripande verktygen vad gäller plikt. Den enda rättsliga begränsningen är att beslut om anvisning inte får omfatta de som redan är krigsplacerade för värnplikt och civilplikt (6 kap, 3 §, TPF). Det innebär att samtliga totalförsvarspliktiga i praktiken kan träffas av beslut om anvisning till arbete. Det behöver därför finnas möjlighet både för arbetsgivare och individ att överklaga eller motsätta sig beslutet om anvisning. Även samrådsprocessen i konkurrenssituationer behöver klargöras för det fall flera aktörer vill ianspråka en person under höjd beredskap. Utan tydligt reglerad samrådsprocess riskerar ett avgörande att fattas av enskild arbetsförmedlare.

20.5.2 Anvisning till utbildning

SKR anser att utredningens förslag om att totalförsvarspliktslagen kompletteras så att totalförsvarspliktiga även kan anvisas till utbildning med allmän tjänsteplikt i sak är bra.

SKR förordar dessutom att MSB och Arbetsförmedlingen i samråd med SKR och utvalda kommuner och regioner får i uppdrag att utreda om anvisning till utbildning i fredstid kan utgöra ett slags mini-civilplikt inom befolkningsskyddet och nyttjas parallellt med andra former av arbetsmarknadspolitiska insatser.

20.5.4 Arbetsförmedlingen behöver planera redan i fredstid

SKR delar utredningens bedömning att Arbetsförmedlingen är bäst lämpad att anvisa totalförsvarspliktiga till arbete och utbildning med allmän tjänsteplikt, men vill betona att det i instruktion till Arbetsförmedlingen behöver klargöras att planeringsinsatserna måste utformas så att de inte i onödan innehåller krav på registrering på individnivå som ökar administrationen.

20.8.3 När den totalförsvarspliktige ingått flera avtal som omfattas av allmän tjänsteplikt

SKR instämmer inte i förslaget att författningsreglering inte behövs. I dag finns inget system utan olika former av förutfattade meningar om vad som gäller. Därmed behöver frågan författningsregleras för att skapa tydlighet om vad som gäller.

Kap 26 Inriktning och samordning av personalförsörjningen

SKR ser stora fördelar med att MSB i sin egenskap av övergripande ansvarig myndighet för det civila försvaret görs huvudansvarig även för inriktning och samordning av personalförsörjningen. Någon form av delat ansvar med Arbetsförmedlingen kommer att behövas. Vidare förordar SKR att det blir i form av så kallad *funktion* framför begreppet och formen *beredskapssektor*. Med i funktionen behöver även Arbetsdomstolen, Medlingsinstitutet och Arbetsmiljöverket ingå för att funktionen även ska uppfylla sin roll vid höjd beredskap. Således bör dessa myndigheter troligtvis utses till beredskapsmyndigheter. SKR vill också understryka vikten av att arbetsgivarorganisationer ges tydligt utrymme att delta och samverka.

Kap 28 Konsekvensanalys

SKR vill tydligt framhålla att förbundet inte delar utredningens bedömning om föreslagna finansiella konsekvenser för kommuner och regioner. Självklart kommer förslagen att innebära kostnader. Det gäller på fler områden men som exempel kan nämnas följande.

Civilplikt för Kustbevakningen - Om Kustbevakningen inte får utökade resurser för miljöräddning till sjöss föranleder det att en ny bedömning för kommunerna behövs av både personal, kompetens, resurser (båtar m.m.) samt så klart finansiering för kommunal räddningstjänst.

Angående 19.5.6 Näringsidkare som deltar i totalförsvaret inom kommuners och regioners verksamhetsområden samt föreslagna skyldighet att lämna upplysningar till myndighet över privata utförare

Vid varje tidpunkt finns en mängd avtal med leverantörer och nya leverantörer tar över efter upphandlingar. Vilka dessa leverantörer är finns inte sammanställt på något sätt. Vidare har kommuner och regioner ingen sammanställd information om vilka samhällsviktiga företag som finns i det egna geografiska området. Det saknas också rättslig grund att begära nödvändig information samt befogenhet att göra sådana bedömningar.

SKR anser att det i vart fall innebär en betydligt utökad arbetsinsats för kommuner och regioner, vilket enligt finansieringsprincipen ska åtföljas av ett lämpligt förslag på finansiering.

Angående 20.4 Allmän tjänsteplikt på grund av författningsreglerade frivilligavtal

Även för detta förslag saknas en tydlig finansiell konsekvensbeskrivning. SKR vill understryka att rekrytera och teckna avtal med samt utbilda och öva så pliktfrivilliga för tjänstgöring vid höjd beredskap innebär kostnader i form av administration samt lönekostnader vid utbildning och övning.

Vidare finns det verksamhetsområden som enbart aktiveras vid höjd beredskap och/eller bedöms behöva en kraftigt utökad personalstyrka, till exempel räddningstjänstens 11 000 beredskapsbrandmän, bemanning av trygghetspunkter/samlingspunkter, storskalig utrymning/inkvartering med mera. För dessa områden är det rimligt att det finns en statlig finansiering av lönekostnader för perioden av höjd beredskap.

SKR anser att båda dessa delar av pliktfrivilligheten ställer krav på tillämpning av finansieringsprincipen.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande